

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

TAE 22 –kunta-asiat

Kunta- ja terveysjaosto 5.10.2021
Tero Tyni, budjettineuvos
Budjettiosasto/Fipo-yksikkö

Julkisen talouden näkymistä

- Koronaviruspandemia kasvatti julkisen talouden alijäämän suureksi v. 2020. Julkista taloutta heikensivät talouden taantuma sekä monet epidemian vuoksi toteutetut tukitoimet.
- Talouskasvu ja koronavirustilanteen vuoksi päätettyjen tukitoimien voimakas vähentyminen vahvistavat julkista taloutta vielä v. 2022.
- Julkinen talous jää kuitenkin ripeän suhdannepyrähdyksen jälkeen yhä alijäämäiseksi. Julkisessa taloudessa vallitsee edelleen rakenteellinen menojen ja tulojen välinen epätasapaino.

Taulukko: ¹⁾ VM:n kansantalousosaston arvio valtion velasta eroaa budjetoidun perusteella arvioidusta mm. päivittyneiden tuloarvioiden vuoksi.

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan

% BKT:sta	2019	2020*	2021**	2022**
Verot ja sosiaaliturvamaksut	42,2	42,1	43,2	42,1
Julkisyhteisöjen menot	53,2	57,3	56,8	54,3
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	-0,9	-5,4	-3,9	-2,4
— Valtionhallinto	-1,1	-5,5	-4,2	-2,8
— Paikallishallinto	-1,2	0,0	-0,4	-0,7
— Työeläkelaitokset	1,1	0,2	0,8	0,9
— Muut sosiaaliturvarahastot	0,3	-0,1	-0,1	0,1
Perusjäämä	-0,1	-4,8	-3,3	-2,0
Rakenteellinen jäämä	-1,2	-3,2	-2,8	-2,3
Julkisyhteisöjen bruttovelka	59,5	69,5	71,2	71,3
Valtionvelka ¹⁾	44,3	52,9	55,1	55,3

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntatalousohjelma vuodelle 2022

Syksy 2021

Valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto
27.9.2021

Esityksen sisältö

1. Kuntatalouden tila 2020
2. Kuntatalous valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2022
3. Kuntatalouden kehitysarvio 2022–2025

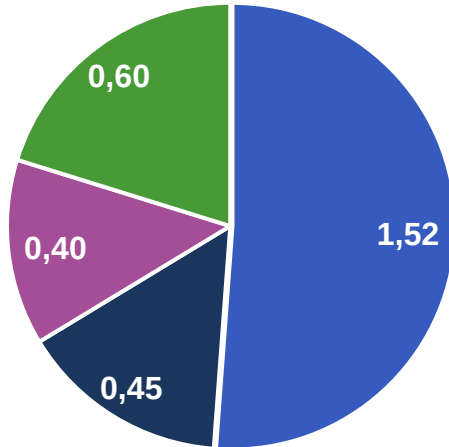
Kuntatalouden tila 2020

Kuntatalous vahvistui merkittävästi vuonna 2020 (1/2)

- Kuntatalouden tilanne oli poikkeuksellisen vahva vuonna 2020 erityisesti tulorahoituksen näkökulmasta.
- Kehitykseen vaikutti koronapandemiasta johtunut poikkeustilanne, minkä myötä valtio tuki kuntasektoria merkittävällä, kokonaisuudessaan noin 3 mrd. euron tukipaketilla.
 - Tuista merkittävä osa kohdennettiin peruspalvelujen valtionosuuksien kautta, joten valtionosuudet kasvoivatkin peräti noin 28 prosenttia vuodesta 2019.
- Myös kuntien verotulot kasvoivat ennakoitua enemmän ja toimintamenot ennakoitua vähemmän.
 - Verotulojen kehitykseen vaikutti erityisesti yhteisöveron jako-osuuden 10 %-yksikön määräaikainen korotus.
- Kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate kaksinkertaistui edellisvuodesta ollen noin 4,7 mrd. euroa (+100 milj. euroa helmikuun arviotietoon verrattuna).

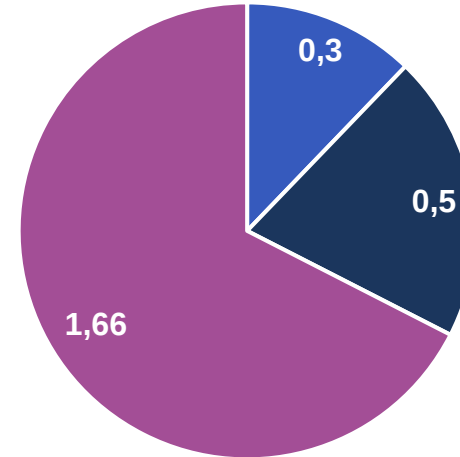
Kuntatalouden tukitoimet vuosina 2020-2021

Vuoden 2020 lisätalousarviot,
2,97 mrd. €*
*

- Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys
- Yhteisöveron jako-osuuden korotus 10 %-yks.
- Sairaanhoitopiirien valtionavustus
- Muut tukitoimenpiteet

Vuoden 2021 varsinainen talousarvio,
2,46 mrd. €

- Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys
- Yhteisöveron jako-osuuden korotus 10 %-yks.
- Välittömästi koronavirustilanteeseen liittyvien kustannusten korvaaminen kunnille

Tiedot valtiovarainministeriön hallinnonalan kunnille ja kuntayhtymille vuosina 2020-2021 maksetuista koronatuista löytyvät kootusti osoitteesta: vm.fi/kuntien-koronatuet

Kuntatalous valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2022

Kuntien valtionapuihin osoitetaan 13,1 mrd. euroa vuonna 2022

- Laskennallista valtionosuudet kasvavat 3,9 prosenttia.
- Valtionavustusten taso puolittuu vuodesta 2021.
 - Vuoden 2021 talousarvioon sisältyy mm. 1,6 mrd. euron valtionavustus koronatestauksen ja –jäljityksen kustannuksiin.
- Veromenetysten korvaukset kasvavat 12,4 prosenttia.
- Yhteensä valtionapujen taso alenee 0,9 mrd. euroa vuoden 2021 varsinaisesta talousarviosta.
 - Valtionapujen tasoa korottivat vuosina 2020 ja 2021 koronapandemian takia kunnille osoitettu lisätuki.
 - Vuoden 2022 talousarvioesitykseen ei sisälly enää koronatukitoimia kunnille.

Kuntien valtionavut hallinnonaloittain, milj. euroa

Milj. euroa	TA 2020	TA + LTA:t 2020	TA 2021	TAE 2022	Muutos % TA 2021–TAE 2022
Laskennalliset valtionosuudet	8 106	9 701	8 755	9 100	3,9 %
VM	7 074	8 652	7 698	7 985	3,7 %
OKM ¹⁾	1 032	1 049	1 057	1 115	5,5 %
josta kuntayhtymien osuus	1 041	1 478	1 522	1 544	1,4 %
Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä	2 269	2 383	2 360	2 652	12,4 %
Valtionavustukset					
OM yhteensä	0	0	0	11	100,0 %
SM yhteensä	0	0	0	0	0,0 %
VM yhteensä	40	420	20	30	50,0 %
OKM yhteensä	238	382	286	264	-7,7 %
MMM yhteensä	4	6	4	4	0,0 %
LVM yhteensä	42	208	42	45	7,1 %
TEM yhteensä	196	230	247	211	-14,6 %
STM yhteensä	517	900	2 229	690	-74,6 %
YM yhteensä	61	97	61	57	-6,6 %
Valtionavustukset yhteensä, milj. euroa	1 099	2 243	2 889	1 313	-54,5 %
Valtionavut yhteensä, milj. euroa	11 474	14 326	14 004	13 065	-6,7 %

1) Kuntien laskennallinen osuus on arvioitu OKM:n hallinnonalan (ml. yksityiset) kokonaisuudesta.

Peruspalvelujen valtionosuus ja verotulomenetysten korvaukset vuonna 2022

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus ja verotulomenetysten korvaukset vuosina 2020-2022, milj. euroa

	TA 2020	TA+LTA 2020	TA 2021	TAE 2022	Muutos TA2021-TAE2022
VM, peruspalvelujen valtionosuus	7 074	8 652	7 698	7 985	287
Verotulomenetysten korvaukset	2 269	2 383	2 360	2 652	292
Yhteensä, milj. euroa	9 343	11 035	10 058	10 637	579

- Kuntien peruspalvelujen valtionosuus kasvaa vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 290 milj. eurolla. Vertailussa edellisvuoteen tulee kuitenkin huomioida, että vuonna 2021 peruspalvelujen valtionosuuteen tehtiin koronapandemiasta johtuen 300 milj. euron kertaluonteinen lisäys, joka poistuu vuonna 2022.
- Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 25,67 prosentista 23,59 prosenttiin vuonna 2022. Yli puolet muutoksesta on kuitenkin momentin sisäistä teknistä muutosta, joka ei vähennä kuntien saaman valtionosuuden määrää.
- Kunnille maksettavat verotulomenetysten korvaukset kasvavat vuonna 2022 lähes 300 milj. eurolla.

Peruspalvelujen valtionosuuteen vaikuttavat tekijät

- Verrattuna vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon peruspalvelujen valtionosuudet kasvavat vuonna 2022 noin 290 milj. eurolla.
- Valtionosuuden kasvua vuonna 2022 selittävät ennen kaikkea hallituksen kevään 2021 kehysriihessä päättämä 246 milj. euron erillinen valtionosuuden korotus sekä vuoden 2022 indeksikorotus (2,5 %), joka on noin 188 milj. euroa.
- Kuntien uudet ja laajenevat tehtävät lisäävät valtionosuutta noin 116 milj. eurolla.
- Valtionosuuden tasoa laskee vuonna 2022 erityisesti vuonna 2021 koronapandemian vuoksi maksettujen noin 300 milj. euron kertaluonteisten lisäysten poistuminen.
- Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistuksen vaikutus on noin 564 milj. euroa. Kustannustenjaon tarkistuksen valtionosuusvaikutusta ei kuitenkaan huomioida, vaan valtionosuuteen tehdään kustannustenjaon tarkistuksen vaikutusta vastaava vähennys. Tämä johtuu siitä, että kuntataloutta on tuettu voimakkaasti vuonna 2020 ja koronasta aiheutuvat välittömät kustannukset kompensoidaan kunnille myös vuonna 2021. Valtionosuutta korotetaan kuitenkin edellä mainitulla erillisellä 245,7 milj. euron lisäyksellä.
- Valtionosuutta vähentää 10 milj. euron siirto kuntien yhdistymisavustuksiin.
- Kuntien harkinnanvaraiseen valtionosuuden korotukseen on varattu 10 milj. euroa.

Peruspalvelujen valtionosuuteen vaikuttavat tekijät

- Peruspalvelujen valtionosuuteen vuonna 2022 vaikuttavat uudet ja laajenevat tehtävät:
 - Vanhuspalvelulain muutos (hoivahenkilöstön vähimmäismitoitus); 43,7 milj. euroa (kokonaistaso 96,5 milj. euroa)
 - Asiakasmaksulain uudistus; 28,0 milj. euroa (kokonaistaso 45,0 milj. euroa)
 - Lastensuojelun jälkihuollon laajennus; 12,0 milj. euroa (kokonaistaso 36,0 milj. euroa)
 - Seulontaohjelman laajennus; 10,0 milj. euroa (uusi toimenpide)
 - Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen (kuraattorien vähimmäismitoitus); 8,4 milj. euroa (uusi toimenpide)
 - Varhaiskasvatuksen tuki; 6,25 milj. euroa (uusi toimenpide)
 - Lastensuojelun vähimmäishenkilöstömitoitus (sosiaalityöntekijät); 4,8 milj. euroa (uusi toimenpide)
 - Oppivelvollisuuden laajentaminen; 2,8 milj. euroa (kokonaistaso 9,7 milj. euroa)
 - Sairausvakuutuslain muutos (kuntoutustarpeen arvioinnin kehittäminen), 1,0 milj. euroa (uusi toimenpide)
- Talousarvioesitykseen sisältyy lisäksi ehdotus 2 milj. euroa kertaluonteisesta valtionosuuden lisäyksestä liittyen kuntien velvollisuuteen osallistua sote-uudistuksen valmisteluun.

Miksi peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee?

- Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 25,67 prosentista 23,59 prosenttiin vuonna 2022. Yhteensä valtionosuusprosentti laskee 2,08 prosenttiyksikköä.
- Valtionosuusprosentissa on muutoksena huomioitu seuraavat tekijät:
 - Uudet ja laajenevat tehtävät (n. 116 milj. euroa), +0,30 %-yksikköä
 - Erillinen valtionosuuden korotus (245,7 milj. euroa), +0,80 %-yksikköä
 - Vuoden 2022 kustannustenjaon tarkistuksen neutralisointi (-563,5 milj. euroa); -1,87 %-yksikköä
 - Vuosien 2016, 2018 ja 2019 indeksikorotuksiin liittyvien vähennysten (-168,5 milj. euroa) muuttaminen pysyviksi vähennyksiksi; -0,55 %-yksikköä
 - Kilpailukyky sopimukseen liittyvän vähennyksen (-233,6 milj. euroa) muuttaminen pysyväksi vähennykseksi; -0,76 %-yksikköä
- Vuonna 2022 yli puolet valtionosuuden muutoksesta on momentin sisäistä teknistä muutosta, jossa aikaisemmin määräaikaisina pidetyt vähennykset on muutettu pysyviksi vähennyksiksi ja huomioitu valtionosuusprosentissa. Tämä momentin sisäinen tekninen muutos ei vähennä kuntien saaman valtionosuuden määrää.

Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) saatavan rahoituksen kuntavaikutukset

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä kohdistuu kuntatalouteen vuonna 2022 noin 134 milj. euroa.

Elpymis- ja palautumistukivälineen rahoitus kunnille vuosina 2021–2022, milj. euroa.			
Hallinnonala	Toimi	Rahoitus vuonna 2021	Rahoitus vuonna 2022
STM	Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden vahvistaminen	39,0	124,0
OKM	Jatkuvan oppimisen uudistus	1,6	4,0
TEM	Ohjaamoiden monialaisuuden tukeminen	3,2	3,2
YM	Avustukset kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen	0	2,5
	YHTEENSÄ	43,8	133,7

Opetus- ja kulttuuriministeriö

- Varhaiskasvatuksen tukeen ehdotetaan vuonna 2022 yhteensä 15 milj. euroa, josta 6,25 milj. euroa on peruspalvelujen valtionosuuden lisäystä ja 8,75 milj. euroa toimeenpanoa tukevia valtionavustuksia.
- Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja perusopetuksessa ja toisella asteella vahvistetaan säätämällä oppilashuollon sitovista mitoituksista. Vuonna 2022 toimenpiteeseen kohdennetaan 20 milj. euroa, josta peruspalvelujen valtionosuuksina 8,4 milj. euroa ja valtionavustuksina 11,6 milj. euroa.
- Vuonna 2022 ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden tarvitseman opetuksen ja ohjauksen varmistamiseksi opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen kohdennetaan 70 milj. euroa, mistä kuntatalouteen arvioidaan kohdistuvan noin 51,8 milj. euroa.
- Vuosien 2022–2024 aikana toteutetaan oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen määräytymisperusteiden uudistamisen kokeilu, jolla tuetaan nuorten kouluttautumista ja työllistymistä. Kokeiluun kohdennetaan 5 milj. euroa vuonna 2022 ja kuntatalouteen tästä arvioidaan kohdistuvan noin 3,7 milj. euroa.
- Maahanmuuttajien kotouttamiskoulutukseen ehdotetaan lisäystä 5 milj. euroa vuodesta 2022 alkaen. Lisäys maksetaan vapaan sivistystyön järjestäjille valtionosuutena, josta kuntiin kohdistuu arviolta 1,5 milj. euroa.

Kuntatalouden kehitysarvio ja kuntatalouden sopeutuspaine

Kuntatalouden kehitysarvio

- Kuntatalouden kehitysarvio laaditaan valtiovarainministeriön kansantalousosastolla.
- Kuntatalouden kehitysarvio tehdään painelaskelmana, jossa ei tehdä oletuksia kuntien omista toimenpiteistä eikä veroprosenttien muutoksista vuoden 2021 jälkeen.
- Panielaskelma on yleiseen talous- ja väestökehitykseen perustuva ura, jossa väestön ikääntymisestä aiheutuva palvelutarpeen kehitys kohdistetaan ostoihin.
- Kuntatalouden kehitysarviossa on otettu huomioon vuosia 2022–2025 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan, valtion vuoden 2021 lisätalousarvioihin ja vuoden 2022 talousarvioesitykseen sisältyvät toimenpiteet.

Kuntatalouden kehitysarvio vuosina 2019–2025 (mrd. €)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tuloksen muodostuminen							
1. Toimintakate	-29,8	-30,6	-31,0	-32,9	-12,7	-13,0	-13,2
2. Verotulot	23,0	23,9	25,3	25,5	13,6	13,0	13,3
3. Valtionosuudet, käyttötalous	8,7	11,0	10,0	10,6	3,2	3,3	3,4
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
5. Vuosikate	2,3	4,7	4,7	3,6	4,5	3,7	3,8
6. Poistot	-2,9	-3,1	-3,2	-3,3	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	-0,2	1,7	1,6	0,4	1,5	0,6	0,6
Rahoitus							
9. Vuosikate	2,3	4,7	4,7	3,6	4,5	3,7	3,8
10. Satunnaiset erät	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,9	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
12. Tulorahoitus, netto	1,8	4,3	4,3	3,2	4,1	3,3	3,4
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,4	-5,7	-5,8	-5,8	-5,0	-5,1	-5,2
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,4	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-4,0	-4,7	-4,8	-4,8	-4,0	-4,1	-4,2
16. Rahoitusjäämä (tulorahoitus-investoinnit)	-2,2	-0,4	-0,5	-1,5	0,1	-0,7	-0,7
17. Lainakanta	21,9	23,4	23,8	25,4	20,6	21,3	22,1
18. Kassavarat	6,3	7,9	7,9	7,9	7,4	7,4	7,4
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	15,6	15,5	15,9	17,4	13,2	13,9	14,6

Kuntatalouden menot pysyvät painelaskelmassa tuloja suurempina lukuun ottamatta vuotta 2023

Kuntatalouden menojen kasvua lisäävät:

- hallituksen lisäykset ja laajennukset kuntien tehtäviin ja velvoitteisiin
- kustannuskehitys: peruspalvelujen hintaindeksi nousee keskimäärin 2,4 % vuosina 2022–2025
- investointien pysyminen korkealla tasolla rakennuskannan iän ja muuttoliikkeen vuoksi
- väestön ikääntymisestä johtuva sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeen kasvu sote-uudistukseen saakka

Toisaalta sote-uudistuksen jälkeen

- kuntien vastuulle jäävissä koulutuspalveluissa aleneva palvelutarve, jonka vaikutusta on pehmennetty kehitysarviossa

Lisätietoja

- Kuntatalousohjelma ja kuntakohtaiset painelaskelmat
vm.fi/kuntatalousohjelma
- Valtionosuuslaskelmat
vm.fi/valtionosuuspaatoksia-ja-laskentatietoja
- Valtion talousarvioesitykset
budjetti.vm.fi
- Valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus
vm.fi/talouden-ennusteet

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

